

Тема. Узагальнення та систематизація вивченого з теми «Дієслово»

Мета: узагальнити й систематизувати знання семикласників з теми «Дієслово»; формувати в учнів навички практичного застосування теоретичних знань, удосконалювати вміння визначати морфологічні ознаки дієслова, його синтаксичну роль шляхом здійснення морфологічного розбору; сприяти розвитку логічного мислення учнів, збагаченню їх лексичного запасу; розвивати культуру мовлення, увагу, творчі здібності, орфографічну грамотність; вміння бачити прекрасне, виховувати любов до рідного слова, до природи.

Тип: урок узагальнення та систематизації знань.

Хід уроку

I. Організаційний момент.

1. Вступне слово вчителя.

Дорогі діти! Рада вітати всіх вас на уроці у цей осінній день.

У народі кажуть: *«Чарівна природа милує нас у будь-яку пору року»*. Кожна пора по-своєму красива й неповторна. Мабуть, немає жодної людини, яка була би байдужою до прекрасної, чарівної пори року — осені. Так і осінь не є байдужою до нас.

2. Емоційне налаштування на урок.

Подивіться на свої
parti. Осінь
перетворила їх на
різнокольоровий
килим. Це все для
того, щоб
перевірити вашу
емоційну
готовність. Адже
будь-яка справа

буде вдалою, принесе насолоду та користь, якщо її розпочати з гарного настрою. Допоможе нам у цьому різнокольорове осіннє листя. Оберіть листочок того кольору, який вам найбільше подобається саме зараз. Якщо вашим вибором є листок зеленого кольору, то ви готові до розв'язання серйозних завдань. Ті з вас, хто обрав червоний колір, у цю хвилину насторожені, але здатні до «перетворення». Вибір коричневого та багряного кольорів свідчить, що під час роботи на занятті ви не тільки успішно впораєтеся з завданнями, а й виявите вміння творчо мислити. Листя жовтого та помаранчевого кольору свідчать про те, що ви готові до активної роботи. Нехай же на нашому занятті осінь засяє всіма своїми барвами! Отож, вдалого початку та успішної роботи.

II. Мотивація навчальної діяльності. Оголошення теми, мети уроку. *(Звучить фоновіа музика, на екрані з'являється листопад)*

Слово вчителя

*Листопад надворі,
листопад...
І кружляє листя,
засинає сад.
Це дивовижне явище
природи
Ви відтворіть, будь
ласка, в дієслові.*

Учитель:

*Отже, безліч дієслів
Кожен із вас мені навів.
І ми сьогодні з вами знову
Згадаємо про дієслово*

А у зошитах своїх

Дату і тему запишіть.

Діти, ми закінчили з вами вивчати тему «Дієслово», яка входить до складу мовознавчої науки «Морфологія». Сьогодні у нас з вами урок узагальнення й систематизації знань із цієї теми. Ми повторимо та закріпимо вивчене, будемо розпізнавати дієслова, визначати їх морфологічні ознаки, правильно використовувати дієслова в мовленні. Адже попереду чекає контрольна робота, а підготовкою до цього випробування стане

наш урок.

А зараз спробуйте

сформулювати **мету**

нашого уроку.

користуючись опорними

словами. Ми будемо:

Повторювати ...

Удосконалювати...

Розвивати...

Виховувати...

А девізом сьогоднішнього уроку будуть слова видатного педагога В.Сухомлинського: *«Красу природи можна побачити в живих барвах, почути у звуках, відтворити в казці, у грі й у своїй творчості. Уся ця краса надихає нас роботи добрі, хороші справи».*

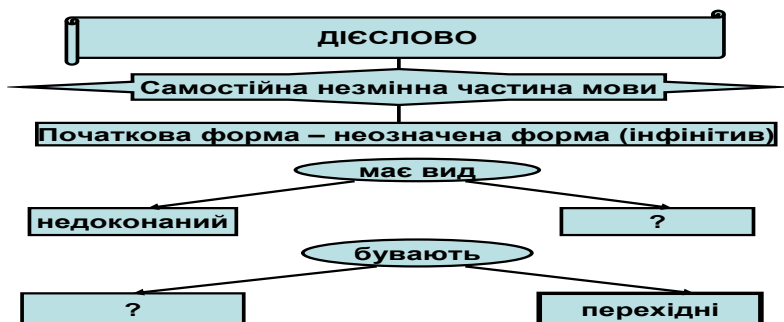
Як ви розумієте цей вислів? Про що ми ще сьогодні будемо говорити?

Сьогодні на уроці ми будемо виконувати важливу і цікаву роботу. Щоб досягти успіху, треба всім працювати дружно, з великим бажанням використовувати знання попередніх уроків. Кожне

правильно виконане завдання наблизить вас до чарівного витвору мистецтва, на який ми зможемо подивитися вкінці уроку.

III. Актуалізація опорних знань , умінь і навичок учнів.

І перше завдання під назвою **«Найуважніший учень»** вже чекає на

вас. Ознайомившись із теоретичним матеріалом, який знаходиться на слайдах, ви повинні виправити помилки або доповнити, якщо це необхідно, певну схему.

Увага! Правильна відповідь: самостійна незмінна частина мови – самостійна **змінна** частина мови. Доконаний вид. Неперехідні дієслова.

Увага! Правильна відповідь: *Наказовий. Ум. сп. – рід. Нак. сп. –*

особа.

Увага! Правильна відповідь: *I – 3 ос. мн. – уть, ють. II – ать, ять.*

Інші члени речення.

Слово вчителя: Отже, спільними зусиллями із завданням впорались і пригадали теоретичний матеріал. Тепер спробуйте проявити свої знання на практиці.

IV. Повторення й усвідомлення здобутих знань у процесі практичної роботи.

1. Відновлення – конструювання.

Записати вислови усної народної творчості, ставлячи дієслова, що в дужках, у потрібній формі. Виділити особові закінчення. Від виділених дієслів утворити форми на **-ться, -шся**.

- 1) Якщо б ти (мовчати), ти (залишатися) б мудрим. 2) (Стримувати) себе у всьому, а найбільше — у словах. 3) Одне погане слово (сказати) — (почути) десять. 4) Слів не (розкидати), добру славу (мати). 5) Раз (промовчати), де слід, і (відвертати) тисячу бід.

Учитель:Окрім особових форм, дієслова має ще інші форми.
Назвіть їх.

2. «Прогноз погоди».

Погода восени достатньо мінлива. Зараз, використовуючи безособові дієслова, опишіть те, що зображено на фото. У реченнях підкресліть граматичну основу.

Увага! Правильна відповідь: Сутеніє, світає, дощить, хмариться, розвиднюється.

3. Морфологічний розбір дієслів.

Прочитати речення. Чи можна їх назвати текстом?
Обґрунтувати свою думку

У лісі неодмінно поліпшується настрій, ми відчуваємо спокій, радість, приплив енергії, бадьорість. Ліси – це не тільки зелена окраса. Вони мають і важливе лікувальне значення.

Виписати з речень дієслова Зробити їх морфологічний розбір, користуючись схемою розбору, яка подана у підручнику.

Схема розбору дієслова як частини мови (для особових форм)

1. Слово для розбору.
2. Частина мови (дієслово).
3. Дієслівна форма.
4. Вид (доконаний, недоконаний).
5. Спосіб (дійсний, умовний, наказовий).
6. Час: теперішній, минулий, майбутній (проста чи складена форма) у дійсному способі.
7. Особа (у теперішньому і майбутньому часі).
8. Число (однина чи множина).
9. Рід (у минулому часі, умовному способі однини).
10. Дієвідміна (1-ша чи 2-га).
11. Синтаксична роль (найчастіше буває присудком).

Учитель:

Нарешті ви виконали всі завдання і тепер можете подивитись на обіцяний витвір мистецтва – пейзаж осіннього лісу. Осінь – фантазерка ще та, але у лісі від її вигадок аж дух захоплює.

4. «Мить творчості».

Уявіть, що ви потрапили до чарівного осіннього лісу.

Навколо стоять дерева, немов парубки та дівчата, що зібралися на бучне українське весілля. Під ногами шелестить

листяний різнокольоровий килим. А в небі курличуть журавлі...

Яка неповторна краса!

Недарма осінь зачаровувала поетів.

ЯК ГАРНО В ЛІСІ ВОСЕНИ!

Як гарно в лісі восени!

Кленову гілочку торкни –

Вона здригається,

бринить,

Немов струни сталевя

нить.

Жовтіють граби і дуби,

Вкривають листячком

гриби,

Кущі, галявини, плаї,

Сліди малесенькі твої.

Навкруг завія

золота –

Багряне листя

обліта.

Сміється сіверко:

"Лови!",

Зірвавши шапку з

голови.

І ти за шапкою біжи

У цей малюночок, у віри,

В дитинства сонячного світ,

А мама дивиться услід. (Н. Стефурак)

Учитель:

А які думки виникли б у вас під час перебування у казковому осінньому царстві?

Завдання № 1

Складіть і запишіть діалог, в якому ви відтворите враження від побаченого. Використайте дієслова різних часових форм.

Завдання № 2

Напишіть твір-мініатюру за темою: «Цей ліс живий». Використайте дієслова різних часових форм.

Заслуховування учнівських робіт, оцінювання їх.

5. Слово вчителя.

Таким чином, у процесі роботи на уроці нам вдалося поглибити свої знання з теми, удосконалити вміння та навички. І наостанок я пропоную вам пройти невеличку тестову перевірку знань, щоб ви були готові до того, що вас чекає на контрольній роботі. Бажаю успіхів! Тож - до праці!

6. Тестування

1. Дієслово - це частина мови, яка:

- а) виражає ознаку дії, предмета чи іншої ознаки;
- б) означає дію або стан предмета;
- в) означає назву предмета;
- г) означає назву ознаки предмета або його приналежності.

2. Вкажіть рядок, у якому всі дієслова записані в неозначеній формі:

- а) робити, сидить, читала;
- б) світає, співають, світить;
- в) писати, читати, малювати;
- г) дивитися, розмовляти, слухає.

3. Вкажіть рядок, у якому всі дієслова недоконаного виду:

- а) читав, малюю, буду вчити;**
- б) проводити, прочитав, глянула;
- в) вивчати, привітав, говорити;
- г) казати, принести, ворухиться.

4. Вкажіть рядок, у якому всі дієслова доконаного виду:

- а) пообіцяла, стояли, доказати;
- б) падало, мріяв, вміти;
- в) люблю, думав, відпочивати;
- г) прочитав, відвідала, забули.**

5. Вкажіть рядок, у якому всі дієслова є перехідними:

- а) дівчина пише листа, учень читає книгу;**
- б) учні чекають учителя, будуватися весною;
- в) Оксана годує кошеня, одягатися взимку;

6. Вкажіть рядок, у якому всі дієслова є неперехідними:

- а) пташки співають, вчитися добре;
- б) сонечко сміється, слухати батьків;
- в) дерева ростуть, діти сміються;**
- г) квіти цвітуть, учень виконує праву.

7. Вкажіть рядок, у якому всі дієслова з не пишуться разом:

- а) не\славити, не\робити, не\приносити;
- б) не\навидіти, не\хтувати, недо\бачати;**
- в) не\здужати, не\думали, не\співав;
- г) недо\чувати, не\вірю, не\знаю.

8. Вкажіть рядок, у якому всі дієслова з не пишуться окремо

- а) не\навидіти, не\мислимо;
- б) не\покоїтися, не\просили;
- в) не\зчулися, не\води́ла;
- г) не\був, не\писала, не\чекали.**

9. Вкажіть рядок, у якому всі дієслова теперішнього часу:

- а) пишу, маюю, читаємо, співає;**
- б) росте, буде вчити, напишу, скажу;
- в) повіває, малюватиму, виріже, виконає;
- г) сидить, буде виконувати, зріжемо, вивчу.

10. Вкажіть рядок, у якому всі дієслова 1 дієвідміни:

- а) говорити, ходити, кричати, стати;**
- б) вчити, малювати, працювати, спати;
- в) бігти, сидіти, любити, боротися;
- г) мати, везти, казати, іти.**

11. Вкажіть рядок, у якому всі дієслова 2 дієвідміни:

- а) писати, гратися, дивитися, різати;**
- б) купити, бачити, стояти, садити;**
- в) думати, спостерігати, гадати, лежати;
- г) сидіти, летіти, грати, думати.

12. Вкажіть рядок, у якому всі дієслова наказового способу:

- а) ходи, мріятиму, учили б, довелося;**
- б) порадь, покладу, казала б, встанемо;
- в) лети, відчинімо, встаньте, слухай;**
- г) їж, запитав би, покладу, працював би.

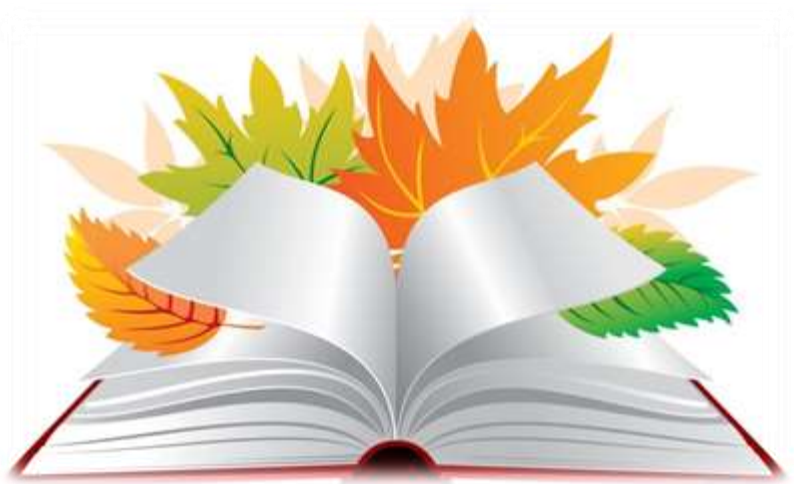
V. Підсумок уроку.

1. «Альбом вражень і сподівань»

І знову ми повертаємось до нашого листя. Давайте складемо його до альбому вражень і сподівань та збережемо його надовго.

- Я зрозумів...
- Мене здивувало...

- Я збагатився інформацією про...
- Мене зацікавило...
- Я зміг ...
- Я знав ...
- Найбільші труднощі я відчув ...
- Я буду прагнути ...

2. Заключне слово вчителя.

Друзі! Летить невпинно час,

І сторінки історія все пише.

Можливо, там згадають і про нас,

А кожний, впевнена, свій слід залишить.

Навчаючись, духовно ви зростіть,

Нехай тільки на благо діє слово.

У пам'яті найкраще збережитьь,

А в серці – материнську, рідну мову.

VI. Домашнє завдання

**Підготуватися до
контрольної роботи,
повторити тему
«Дієслово», виконати
вправи _____**

**Додатково (за
бажанням на вибір):**

Скласти
лінгвістичну казку про дієслово.

Скласти запитання до вікторини «Все про дієслово».

Удосконалити написаний у класі діалог чи монолог «В осінньому лісі», «Цей ліс живий», уживши якомога більше дієслів.

